אשו שלא בכוונה. על פי עדים לפטר כיון דשורו שלא בכוונה מ"מ חייב יכול נמי מפטר חייב יכול נמי דמפטר בשום ענין לידי כופר ולפי זה לפטור בכוונה לידי כופר ולפי זה שלא בכוונה לידי כופר ולפי זה שלא בכוונה פטיעה ליה ללא מפטר חייב דייק מהכא דעבד כפות לו לפטור ללמד שהיה בכוונה [ב] ודוקא לגבי דמ"ד לפי זה שור [ג] אבל למ"ד פריך דהוי דומיא דשור אבל למ"ד אפילו מפטר חייב דייק מהכא דעבד כפות לו לפטור ללמד שהיה בכוונה [ד]:

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא דמשלם כופר על פי עצמו היכא דליכא עדים משלם דמים גבי עבד שאינו משלם קנס ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו עדים ואסהידו ביה כופר ע"פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא לא משתלם קנס ע"פ עצמו היכא דליכא עדים לא משלם דמים מתיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכוונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא בכוונה ע"פ עדים דמים חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמים א"ל רבא אי הכי אשו שלא בכוונה ע"פ עדים נשלם דמים ומנא ליה לרבא דלא משלם אילימא מדתנן [ה]היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו ריש לקיש בגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה ואלא מהא דתניא [ו]חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני דלמא [ז]תנא ושייר אלא רבא גופיה אבעויי מבעיא ליה אשו שלא בכוונה מי משלם דמים או לא מי אמרינן גבי שור הוא דבכוונה משלם כופר שלא בכוונה משלם דמים אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה אע"ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע"ג דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה מיהת משלם דמים ולא ידעינן תיקו: כי אתא רב דימי א"ר יוחנן כופר מה ת"ל [1]אם כופר [א]לרבות כופר שלא בכוונה כבכופר בכוונה א"ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת"ל [2]אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים א"ל [ז]גברא אגברא קא רמית כי אתא רבין א"ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד [2]לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין; וכן בבן או בבת: ת"ר [3]או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים שור

מיהו בן חורין. למאכתן ניחא כופר ע"פ עצמו: **והיכי דמי לגון דאתו סהדי כו'.** דהכא ודלמ' מפלג כופר לכופרא כפרה ולפ קנסא לפיטר משום הולאת עצמו והיכא דליכא עדים כלל הוא דפטרינא מכופר משום גזירת הכתוב דאין השור בסקילה והכא הכי השור בסקילה בהעדאת העדים דלמ' נמי תם הוי בר סקילה הוא הלכך היכא דליכא עדים כלל דאיכא למימר מועד הוא דפטור מקנס ע"ג דהשור בסקילה ואפילו תם כדאמרינן לקמן כל שחייב מיתה בבן חורין חייב בעבד מיהו מודים בקנס פטור הלכך כי ליכא עדים כלל אפילו דמים לא משלם: **אלא לאו דמים.** ותמני כל שחייב בבן חורין חייב בעבד וכיון דאמרת בן חורין ע"פ עצמו משלם דמים למאי קאתי לגבי עבד לגבי שור מיהו משלם ע"פ עצמו: **הכי קאמר לא שחייב כו'.** הכי פירושא דבריית דקתני כל שאין מומדו מפי עצמו [ח] קאי אלא בהעדאת עדים כתם כל אלו דאי בהעדאת עדים ליכא מידי דמחייבת בבן חורין אלא מיחייב בעבד והכי קאמר כל שחייב בבן חורין בכוונה ע"פ עדים כופר כלומר כל שחייב בבן חורין כופר בגון בכוונה וע"פ עדים חייב נמי בעבד בכוונה ע"פ עדים קנס אלמא דהא השור בסקילה וכל שחייב בבן חורין דמים והיכי דמי בגון אלא בכוונה ע"פ עדים חייב נמי בעבד דמים מבל ע"פ עצמו אע"ג דבבן חורין משלם בעבד פטור כדאמרן הואיל ומיגו מילוק בע"פ עצמו בין כופר לבן חורין לקנס דעבד מבל בעדים אלא בכוונה לא מהכחן חומרא בכופר מבקנס דהכא והכא פטור הלכך לגבי דמים מרוייהו כי הדדי ניינהו: **אי הכי.** דשורו אלא בכוונה ע"פ עדים דליתיה במורת כופר משלם דמים כיון דאיכא למימר אלא דמים משלם דקם ליה בדרבה מיניה ואפילו תם דמים משלם דקם ליה בדרבה מיניה: **כיון דבר שאין רואין לה.** ליחכה נילו ומכחכה מבעי: **ואילו שהאש משלמת אלא בכוונה.** דליכא דרבה מיניה דמים: **מה שאין כן בבור.** דפטור ניה מיתת מדם דכתיב שור [שמות כא] ולא מדם לא קתני: **אלא רבא גופיה.** הא לאותיב לעיל מאי אלא בכוונה לאו דפשיטא ליה ללא משלם ובפיוצא מייתי לה אלא בלשון בעיא מייתי לה ומכי קאמר ליה רבא לרבה אי הכי דשור אלא בכוונה שאין כופר יש דמים מאי אלא בכוונה מאי: **אבל אש דבכוונה לא משלם** (ט) **כופר.** מדא לאין כופר בהא ועוד מקס ליה בדרבה מיניה: **נרבות כופר אלא בכוונה.** אע"ג דאין השור בסקילה ופליגא אדרבה: **נרבות עבד אלא בכוונה.** לקנס: **אם כופר כיוצא במקום תשלומים.** דקבעה לרבוי אחריני אחת לתשלומין לגופיה לא לטטריך דהוה ליה למכתב כופר: **אם עבד לא כיוצא בו תשלומין.** אלא גבי נגיחה אם עבד יגח [שם] ולגופיה לטטריך לאתויי בין עבד לבן חורין: **לחייב על הקטנים.** בסקילה: **והלא דין הוא.** ולא גריך קרא: **הואיל וחייב.** מיתה בהאי סהדורא דהאי המאי: **וחייב.** מיתה אור בהאי: **לא תהקש בין נהרגים קטנים לגדולים.** דכתיב [ויקרא כד] כי יכה כל נפש אדם יומת אלמא קטנים במשמע: **מה אדם שהוא עשה כו'** (י). רוצה קטן לגדול דכתיב [ויקרא כד] ומים כי יכה איש ולא קטן: **חייב בו.** על הנהרגין קטנים כגדולים:

להיות לו לברוח: עבד כפות לו וגדי סמוך לו. ונשרפו עמו פטור. וקסבר רבא האי פטור לעבד וגדי קאמר לעבד משום דאין משלומין לעבד אלא במקום קנס בשור המועד ולגדי משום להיות לו לברוח אבל משום דקם ליה בדרבה מיניה לא פטור ליה דקסבר אבל משום ממונו ואין כאן מיוד מיתה: **הלמד ר"ל.** בפ' כילד [לעיל כג:]: **נגון שהצית בגופו של עבד.** לליכא עליה מיוד מיתה ואפילו אגדים נמי פטור ליה משום דקם ליה בדרבה מיניה: **אין דבר שאין רואין לה.** ליחכה נילו ומכחכה מבעי: **ואילו שהאש משלמת אלא בכוונה.** לליכא דרבה מיניה דמים: **מה שאין כן בבור.** דפטור ניה מיתת מדם דכתיב שור [שמות כא] ולא מדם לא קתני: **אלא רבא גופיה.** הא לאותיב לעיל מאי אלא בכוונה לאו דפשיטא ליה ללא משלם ובפיוצא מייתי לה אלא בלשון בעיא מייתי לה ומכי קאמר ליה רבא לרבה אי הכי דשור אלא בכוונה שאין כופר יש דמים מאי אלא בכוונה מאי: **אבל אש דבכוונה לא משלם** (ט) **כופר.** מדא לאין כופר בהא ועוד מקס ליה בדרבה מיניה: **נרבות כופר אלא בכוונה.** אע"ג דאין השור בסקילה ופליגא אדרבה: **נרבות עבד אלא בכוונה.** לקנס: **אם כופר כיוצא במקום תשלומים.** דקבעה לרבוי אחריני אחת לתשלומין לגופיה לא לטטריך דהוה ליה למכתב כופר: **אם עבד לא כיוצא בו תשלומין.** אלא גבי נגיחה אם עבד יגח [שם] ולגופיה לטטריך לאתויי בין עבד לבן חורין: **לחייב על הקטנים.** בסקילה: **והלא דין הוא.** ולא גריך קרא: **הואיל וחייב.** מיתה בהאי סהדורא דהאי המאי: **וחייב.** מיתה אור בהאי: **לא תהקש בין נהרגים קטנים לגדולים.** דכתיב [ויקרא כד] כי יכה כל נפש אדם יומת במשמע: **מה אדם שהוא עשה כו'** (י). רוצה קטן לגדול דכתיב [ויקרא כד] ומים כי יכה איש ולא קטן: **חייב בו.** על הנהרגין קטנים כגדולים:

סב א ב ממי' פ"ו מהל' מזק ממון הל' ט והל' יג סמג עשין מז:

מוסף רש"י

היה גדי כפות לו. לגדיש, **ועבד סמוך לו.** לגדיש, **ונשרף עמו חייב.** מגדי ומגדיש לפי שאין לו דין מיתה בשביל העבד שהיה לו לברוח (לעיל כב:) **מיהו בן חורין.** לעבד, דבעלי חיים נמי מחלבו מלו הקמה, ומשום דקם ליה בדרבה מניה ליכא למפטריה, דאיט מייב מיתה על העבד להולאל ואינו כפות כיון לו לברוח, ופטור עליו מפיתה ומתשלומין (לקמן סא:). **עבד כפות לו וגדי סמוך לו כו'.** לפטור. לפילו על הגדי ועל הגדיש, דחייב מיתה על העבד, דכתיב (שמות כא) נקם יינקם, ונקם ליה בדרבה מניה, ואפילו לא תתנו בו שאיט נהרג, הא ק"ל דחייבי מיתות שוגגין פטורין, וכגדי לא שני לן בין כפות לסמוך לו, ואידי דנקט בעבד נקט נגדי (לקמן סא: ובע"ז לעיל כב:) ואיבא למאני בגדי נמי דוקא נקט סמוך פטור, דהיה לו לברוח, וכי קאמר ליה עבד כפות לו או גדי סמוך בשלמי קרק שני (כ.) שורו בממונו, דאם היה גחלת עליו ונעקר חייב, אתם הוא דהניא על גבי שור, אבל הכי היה לו לשור לינוח, (לקמן סא:).

ג) לעיל דף כב: לקמן דף סא:, **ב)** לעיל דף י, ע"ש, **ג)** [סוכה נד. וש"ן], **ד)** [תענית ד: וש"ן], **ה)** בס"א: בו,

תורה אור השלם

1. אם כֹּפֶר יושת עָלָיו
וְנָתַן פִּדְיֹן נַפְשׁוֹ כְּכֹל
אֲשֶׁר יושת עָלָיו:
שמות כא ל

2. אִם עֶבֶד יִגַּח הַשּׁוֹר אוֹ
אָמָה כֶּסֶף שְׁלֹשִׁים
שְׁקָלִים יִתֵּן לַאדֹנָיו
וְהַשּׁוֹר יִסָּקֵל:
שמות כא לב

3. אוֹ בֵן יִגַּח אוֹ בַת יִגַּח
כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לוֹ:
שמות כא לא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה הכי קאמר וכו' מפי עצמו קאמר אלא בהעדאת: **(ב)** ד"ה אבל אם וכו' לא משלם דמים מדא:

מוסף תוס'

א. דליכא לא קנס בעבד ולא כופר בבן חורין בשורו שלא בכוונה. ר"ש, ע"ש עת. ב. ואיידי דתנא לעיל שלא בכוונה גבי שורו תנא נמי גבי אשו. ר"ש. ג. פירוש לא מקשה הכי אלא לריש לקיש דאמר אשו לריש לקיש ומשום הכי מהדר ליה מר"ל דאמר כגון שהצית בגופו של עבד. תוס' ר"ש. ד. וא"ב פשיטא דפטור, בכוונה דקלב"מ, ושלא בכוונה נמי מדתנא דבי חזקיה. ר"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שור באדם שעשה בו קטנים כגדולים אינו דין שחייב על הקטנים כגדולים לא אם אמרת אדם באדם שכן חייב בארבעה דברים תאמר בשור שאינו חייב בד׳ דברים ת״ל [1]או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים ואין לי אלא במועדין בתם מנין (א) דין הוא הואיל וחייב באיש ואשה וחייב בבן ובת מה כשחייב באיש ואשה לא חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בבן ובת לא תחלוק בו בין תם למועד ועוד קל וחומר מה איש ואשה שכן הורע כחם בנזקין לא חלקת בו בין תם למועד בן ובת שיפה כחם בנזקין אינו דין שלא תחלוק בהן בין תם למועד אמרת וכי דנין קל מחמור להחמיר (א)(עליו אם החמיר במועד החמור תחמיר בתם הקל ועוד) אם אמרת באיש ואשה שכן חייבין במצות תאמר בבן ובת שפטורין מן המצות ת״ל או בן יגח או בת יגח נגיחה (ב)בתם נגיחה במועד נגיחה למיתה נגיחה לנזקין:

מתני׳ [א]שור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם לכנעני[ג] והרג בן ישראל לנפלים והרג בן קיימא פטור: **גמ׳** אמר שמואל [ב]פטור ממיתה וחייב בכופר ורב אמר פטור מזה ומזה ואמאי הא תם הוא [ד]כדאמר רב [ג]במועד ליפול על בני אדם בבורות הכא נמי במועד להתחכך על בני אדם בכתלים אי הכי בר קטלא הוא בשלמא התם [ד]דחזא ירוקא ונפל אלא הכא מאי איכא למימר הכא נמי במתחכך בכותל להנאתו ומנא ידעינן [ה]דבתר דנפל קא מתחכך ביה ואכתי

רש״י

שור באדם שעשה בו. שור קטן ההורג כשור גדול ההורג (ט)דהא שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כב) שור או כשב כי יולד: **אינו דין שחייב.** בו סקילה על תינוק קטן כעל אדם גדול: **שכן חייב.** בנזקין ארבעה דברים שהשור פטור מהן ונזק לא חשיב דהא שור נמי נזקא משלם: **ת״ל בן ובת.** קטנים משמע דלעיל מיניה כתיב והמית איש או אשה: **ואין לי אלא במועד.** דקרא במועד כתיב: **לא חלקת בין תם למועד.** לענין סקילה: **שהורע כחן בנזקין.** דאם הזיקו משלמין: **יפה כחן.** (ט)דחרש שוטה וקטן פגיעתן רעה החובל בהן חייב והן שחבלו באחרים פטורין: **וכי דנין קל מחמור.** תם ממועד: **להחמיר.** על הקל דנימא כי היכי דחמור חייב קל נמי חייב דקדרשת תם ממועד במה מצינו דקתני חייב באיש ואשה וחייב בבן ובת במועד דהא חיוב דבן ובת במועד הוא דכתיב וקאמרת מה חיוב דאיש ואשה (במועד) עשה בו תם כמועד אף בן ובת נעשה בו תם כמועד ואשתכח דקא ילפת תם ממועד דאי לא אשכחת חיוב דבן ובת במועד לא הוה ילפת ליה בתם מאיש ואשה דהא במועד גופיה אי לאו דרבינהו קרא לא מצית לאתויינהו מדינא לעיל: **אם החמיר.** הכתוב בבן ובת (ה)באיש ואשה במועד כתב לך שהרי חמור הוא לענין כופר: **נחמיר.** אנן מדינא בתם הקל בתמיה: **אם אמרת באיש ואשה.** כלומר וק״ו דדרשת נמי בסיפא פירכא הוא דאם אמרת באיש ואשה כו׳. ל״א וכי דנין קל (ב)וחומר בן ובת שפטורין מן המצות מאיש ואשה וזה שמעתי וראשון מצאתי וכשר הוא מן האחרון דהיכי פשיטא ליה הך קולא והך חומרא דקמתמה וכי דנין כו׳ והא תנא אשכח חומרא בבן ובת דיפה כחן בנזקין מאיש ואשה: **ת״ל או בן יגח או בת יגח.** יגח יגח תרי זמני דריבה לה נגיחה למועד ולתם למיתה ולנזקין: **פטור ממיתה.** דהא לא נתכוין דאמרינן לקמן (ע״ב) כמיתת בעלים אם הרג כן מיתת השור שהרג: **וחייב בכופר.** דדרשינן (י)כופר אם כופר [שמות כא] להביא שלא בכוונה: **ורב אמר פטור מזה ומזה.** כדדריש (ז)רבא לעיל [מג.] השור יסקל וגו׳ כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר: **והא תם הוא.** אפילו למאן דדריש אם כופר ה״מ למועד שלא בכוונה והאי תם הוא בחיכוך זה: **במועד ליפול על בני אדם בבורות.** לקמן בשור שנגח את הפרה (דף מח:): **בשלמא התם.** גבי שור שנפל על האדם בבור איכא לתרולי כדמתרצינן התם דהאי דלא קטלינן ליה בנגיחות ראשונות כגון דחזא ירוקא ונפל שלא בכוונה על זה שראה עשב בתוך פי הבור ובא לאוכלה ונפל: **אלא הכא.** הואיל ומועד לכך מאי שלא מתכוין איכא: **הכא נמי.** דחזינן ליה דמתחכך להנאתו ולא להפילו עליו: ואכתי

תוספות

וכי דנין קל מחמור. פ״ה דהך פירכא אדין ראשון דבדין שני דק״ו דאיש ואשה שהורע כחן בנזקין לא דנין קל מחמור דאפילו אי לא הוה כתיב מועד כלל הוה ילפינן בהאי קל וחומר אע״ג דבק״ו נמי קאמר לא חלקת האי לישנא לאו דוקא ולכך אצטריך לא אם אמרת לעשות פירכא בדין שני שהוא ק״ו: **נגיחה** לנזקין. אצטריך לרבות נזקין משום דדרשינן בסיפיה דהאי קרא בנזקין בהמניח (לעיל דף לג.) כמשפט שור בשור וכן בסוף פרקין לענין שמירה מעולה דנזקין דריש מלא ישמרנו אע״ג דלא ישמרנו גבי מיתה כתיב[א]: **והא** תם הוא. לא בעי למימר דמתני׳ כר״י הגלילי כדמוקי שמואל מתני׳ בהפרה (לקמן דף מח:) גבי היה אביו או בנו בתוכו דמאי דוחקיה דשמואל לאוקמי מתניתין כר״י הגלילי ומה פלוגתא הוה שייך בזה דהוו פליגי רב ושמואל מתני׳ כמאן [ב] ועוד דרישא דמתני׳ דקתני מועד דמשלם כופר ותם פטור מן הכופר לא אתיא כר״י הגלילי והא דלא מוקי שמואל מתני׳ דלקמן במועד ליפול על בני אדם בבורות כדמפרש מילתא דהכא במועד להתחכך על בני אדם בכתלים משום דההוא לא שכיחא כי האי[ג]: **והא** תם הוא. [ד]המקשן סבור שמתחכך בכותל להפילו ולא מתכוין להפילו על בני אדם דא״כ לא היה פטור ממיתה[ה] ועל זה מקשה והא תם הוא שאפילו עשה כן כמה פעמים והרג בני אדם שלא בכוונה אין מועד להרוג אדם (ט)כדפי׳ לעיל מדלא אשכחן מועד במתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם ומשני במועד להתחכך על בני אדם פירוש במתחכך להנאתו כדמפרש ואזיל דהוי מועד מתחילתו והוי כאורחיה[ו] וא״ת ומי דוחקו לשמואל לומר שחייב כופר יעמידנו במתכוין להפיל הכותל ולא נתכוין להפיל על בני אדם[ז] ופטור גם מכופר לפי שהוא תם וי״ל דלרב ושמואל משמע להו לישנא דמתני׳ דקתני ונפל על האדם שלא היה מתכוין להפילו אלא ממילא אירע שנפל ע״י שהיה מתחכך בו להנאתו ולכך קאמר שמואל היכא דמתחכך בכותל להנאתו כדמשמע לישנא דמתני׳ דפטור ממיתה וחייב כופר[ח] ורב אמר פטור מזה ומזה כדמשמע לישנא דפטור שפטור לגמרי והמקשן היה סבור דהא דנקט במתני׳ ונפל על האדם ולא קתני להפילו על האדם משום דלא מתכוין להפילו על האדם מיירי אבל מ״מ במתכוין להפילו ושלא על האדם משמע ליה שמיירי: **הכא** נמי במתחכך להנאתו. תימה דהכא אמר רב דפטור מזה ומזה[ט] ולקמן בהפרה (ד׳ מח:) מוקי רב מתניתין דקתני משלם הכופר במועד ליפול על בני אדם בבורות וחזא ירוקא[י] ותירץ רבינו תם דלקמן הוי רגל בכוונה כשמניח עצמו[יא] בבור כדי לאכול הירק שבבור ויודע שמתמעך האדם כמו רגל שדרסה ע״ג תינוק שיודע שיהרוג התינוק ולפיכך משלם כופר אע״פ שאין השור בסקילה הואיל ואינו מתכוין להזיק דילפינן רגל בכוונה מקרן בכוונה אבל הכא שמתחכך בכותל להנאתו (א)(שלא בכוונה) הויא שן (ט)[שלא בכוונה] שאינו יודע שיפול הכותל על האדם לפיכך פטור מן הכופר כקרן שלא בכוונה ומועד דהכא ודלקמן לאו דוקא מועד בשלש פעמים אלא כלומר בדבר שנעשה מועד מתחילתו כגון שן ורגל[יב] והא דפריך לקמן כדמוקי לה במועד ליפול על בני אדם בבורות אי הכי בר קטלא הוא דייק ממתני׳ דקתני משלם הכופר ולא קתני חייב מיתה ומשלם הכופר משמע דפטור הוא מן המיתה ורש״י פירש כל הסוגיא דלקמן בע״א אבל דוחק הוא ושם אפרש בע״ה ועל פי׳ ר״ת נמי קשה דפטר רגל בכוונה לדרוס על האדם ממיתה כיון שלא נתכוין להרוג א״כ ר״ש דיליף בשמעתין נזקין מקטלא פטר רגל מנזקין בכוונת דריסה על הכלים כשלא נתכוין להזיק וזה אי אפשר דעל כרחך לאו בכוונת היזק חייביה רחמנא דאי בכוונת היזק א״כ היינו קרן והואיל וכן על כרחך ליכא למילף נזקין מקטלא לענין כוונה ורבינו שמואל[יג] מצא בספר ישן דלא גרסינן מילתא דרב דפטר מזה ומזה ולקמן גרסינן תניא כוותיה דשמואל ותיובתא (י)דרב דפטר לעיל מכופר כשאין השור בסקילה: הוה

מסורת הש״ס

א) ר״מ מ״ז, ב) [לקמן מה:], ג) דאינהו הוו פטרי בדייניהו את שנתכוין להרוג את זה והרג את זה, ד) לקמן מח:, ה) נ״ל כאיש, ו) [לעיל מג:], ז) [נ״ל רבה], ח) ר״מ מ״ז, ט) ר״מ, י) [נ״ל דרבה],

הגהות הב״ח

(א) גמ׳ בתם מנין והלא דין הוא: (ב) רש״י ד״ה אם אמרת וכו׳ לישנא אחרינא וכי דנין קל מחמור בן ובת:

גליון הש״ס

רש״י ד״ה שור באדם וכו׳ דהא שור בן יומו קרוי שור. לקמן סה ע״ב: שם ד״ה יפה כחן דחרש שוטה וקטן וכו׳. לקמן פז ע״א: תוס׳ ד״ה והא תם הוא המקשן כו׳ כדפי׳ לעיל. דף מא ע״א ד״ה מאחר:

מוסף תוס׳

א. ואי לאו יגח דאשמעינן דאיירי לענין ניזקין מנ״ל לענין ניזקין דין שמירה. ר״פ. ב. ופשטיה דמתניתין משמע דפטור לגמרי. הרא״ש בשיטמ״ק. ג. דמילתא דלא שכיחא היא שיניח עצמו ליפול בבור בשביל ירקא. ר״פ לקמן מח ע״ב. ד. ופירש רש״י דתם הוא בחכוכו, ונראה משום דסתם שור דקתני היינו תם עד שיפרש שהוא מועד, אבל בתוס׳ פירשו. רשב״א. ה. וגם ס״ד שאין מתכוין להנאתו אלא להפילו. ר״פ. ו. [ו]הו״ל כשן דאורחיה הוא, ומשמע דאפי׳ בפעם ראשונה משלם את הכופר, דכל תולדות שן כשן דמועדת מתחילתה. רשב״א. ז. ושלא להנאתו. ר״פ. ח. [ו]כדמפרש ואזיל משום דשלא בכוונה חייב בכופר. רשב״א. ט. משמע דס״ל דליכא כופר בשן ורגל. ר״פ. י. דהיינו שן או רגל כדפרישית, אלמא קסבר דאיכא כופר בשן ורגל. ר״פ. יא. ליפול. ר״פ. יב. ואף בחדא זימנא משלם כופר כיון דמועד מתחילתו. ר״פ. יג. משום הא פירכא לא גרס מילתיה דרב כלל, וכן. תר״ת ור״א.

עין משפט נר מצוה

סג א מיי׳ פ״י מהל׳ נזקי ממון הלכה ט סמג עשין סו:
סד ב ג ד ה מיי׳ שם הלכה י והלכה יג:

תורה אור השלם

1. אוֹ בֵן יִגָּח אוֹ בַת יִגָּח כַּמִּשְׁפָּט הַזֶּה יֵעָשֶׂה לּוֹ: שמות כא לא

רבינו חננאל

אמר שמואל פטור ממיתה וחייב בכופר וכו׳. תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרבה.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

הוה ליה פלגא ופלגא וספק נפשות לחקל. תימה למ"ד התרתה ספק לא שמיה התרתה גלח טעמא דספק נפשות להקל פטורין ליה מהאי טעמא דלקמן ס"ל דספיקא דאורייתא ואי לאיצטריך למ"ד שמיה התרתה היכי פטורין ליה מהאי טעמא הכא אם נמצא שיצרעל הרג הא מחייבין ליה בהכה את זה וחזר והכה את זה[א] מ"ע ג דספק הוא ובנועד שמור לו אל תומיד ויי"ל דשמיה התרתה דיודע בצירוי דיצא לידי איסור ולמי אם יוחיד או אם יכה את שמיה משום הכי שמיה התרתה אבל הכא כשזורק אבן גבי חבירו ואין יודע אי יצא לידי איסור ולמי שמיה יודע את מי יכה: **כל** קבוע **כמחצה על מחצה דמי.** מהכא נפקא לכל דוכתי דלמיתא בפ"ק דכתובות (דף טו.) ותימה לר' שמעון קבוע מנא ליה ואין לומר הכא דלמסקין[ע] בערכין (דף ז) ובהשולחין (סנהדרין דף עט.) דל' שמעון יליף מתיבת גמ[ג] אייתר ליה ואידך לו לקבוע דלמכי למנא דבי חזקיה[ד] קשה מנא ליה דכל קבוע כו' ועוד כיון דפטור ר"ש אפילו אי מכוין לא שייך שיאמר לפלוגי אי מכוין לא שייך למלרסיה כלל וי"ל דלר' שמעון[ה] כיון שיצרעל וכעני אחד ואמר לאומו שעומד שם אני מכוין לפטור מטעם קבוע מוחזק לו לכאורה גוונא כולן שיצרעל מייצין[ע]: **שור** שור שבעה בו'. מד לגופיה ושים לאתויי: **שור** האשה. [ד]לעיל (ע"א) כי יגח נגיחה למיתה נגיחה לנזקין ונזקין כתיב ביה דוקא[ה] לכך לעיל ריבוי מכור

ואכתי צרורות נינהו אמר רב מרי בריה דרב כהנא [ו] דקאזיל מיניה תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרב [ז]יש חייב במיתה ובכופר ויש חייב בכופר ופטור ממיתה ויש חייב במיתה ופטור מן הכופר ויש פטור מזה ומזה הא כיצד מועד בכוונה חייב במיתה ובכופר מועד שלא בכוונה חייב בכופר ופטור ממיתה תם בכוונה חייב במיתה ופטור מכופר תם שלא בכוונה פטור מזה ומזה והנזקין שלא בכוונה ר' יהודה [א]מחייב ור' שמעון פוטר מאי טעמא דרבי יהודה יליף מכופרו מה כופרו שלא בכוונה חייב אף הנזקין נמי שלא בכוונה חייב ורבי שמעון יליף מקטליה דשור מה קטליה שלא בכוונה פטור אף נזקין שלא בכוונה פטור ור' יהודה נמי נילף מקטליה דנין תשלומין מתשלומין ואין דנין תשלומין ממיתה ור' שמעון נמי נילף מכופרו דנין חיובי דשור מחיובי דשור לאפוקי כופר דחיובי דבעלים הוא: נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם [וכו'] פטור: [ב]הא נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מתניתין דלא כר' שמעון דתניא ר' שמעון אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מ"ט דרבי שמעון דאמר קרא [ג]השור יסקל וגם בעליו יומת [ג]כמיתת בעלים כך מיתת השור מה בעלים עד דמיכוין ליה אף שור נמי עד דמיכוין ליה ובעלים גופייהו מנלן [ד]דאמר קרא [ב]וארב לו וקם עליו [ב]עד שיתכוין לו ורבנן האי וארב לו מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי ינאי [ה]פרט לזורק אבן לגו [ו]היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כנענים ואחד ישראל ביניהם תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו[ה] אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים ואחד כנעני דאע"ג דרובא ישראלים נינהו כיון דאיכא חדא כנעני ביניהו הוי ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי [ו]וספק נפשות להקל: **מתני'** [ה]שור האשה ושור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חייבין מיתה ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת [ט] פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים: **גמ'** ת"ר שור שור שבעה להביא שור האשה שור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים אמר רב הונא פוטר היה רבי יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר ממאי מדקתני תרתי שור המדבר ושור הגר שמת ואין לו יורשין שור הגר שמת מאי ניהו דכיון דאין לו יורשין הוה ליה שור הפקר היינו שור המדבר היינו שור הגר שמת ואין לו יורשין אלא לאו הא קמשמע לן דאפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר שמע מינה [י]תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר' יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר פטור שנאמר [יא]והועד בבעליו והמית וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד וגמר דין לא בעינן והא השור יסקל גמר דין הוא אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד: **מתני'** [יב]שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר [יג]מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו תחת הבעלים מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק: **גמ'** תנו רבנן [יד]שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכור

תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרבה. **רבי יהודה מחייב ורבי שמעון פוטר.** רבי שמעון לטעמיה דסבר (שבת פא, ב) דבר שאינו מתכוון פטור, ורבי יהודה מחייב. ואף על גב דקיימא לן כרבי שמעון לענין פיטורי שבת (שבת כב, א), יש מי שאומר בהא הלכתא כרבי יהודה, דהא רבי שמעון ורבי יהודה הלכה כרבי יהודה (עירובין מו, ב), ויש אומרים כיון דאמרו רבנן הלכה כרבי יהודה בעירוב (עירובין פא, ב) מכלל דלית הילכתא כוותיה במקומות אחרים. **הדרן עלך שור שנגח ד', וה'**

סה א מיי' פי"ל מהל' מקי ממון הלכה ו:
סה ב מיי' פ"י מהלכות מקי ממון הלכה ט ממב עשין סז:
סו ג ד מיי' פ"ל מהל' רוצח הלכה ג ממב לאוין קמב ועי"ש בכ"מ:
סז ה מיי' פ"י מהלכות מקי ממון הלכה ו ממב שם:
סח ו מיי' שם פי"ל הלכה ט ממב שם:
סט ז מיי' שם פ"ל הלכה ד ממב שם טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ח:
ע ח מיי' שם פי"ל הלכה ט ממב שם:

מוסף רש"י

וארב לו. קבע ימיות הוא נכתוב כי יהיה שם שונא לרעהו וקם עליו (סנהדרין עט:). עד שיתכוין לו. פרט למתכוין להרוג את זה והרג את זה (כתובות טו.). פרט לזורק אבן לגו. למוך מכוונת בני אדם כנענים וישראלים, אבל שני ישראלים עומדין ומתכוין להרוג את זה והרג את זה והמתו בו ונקבל התראה ונפלה על תכיהו מייב (שם, וכעי"ז סנהדרין שם). תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו, ואמה לי קרא, אי נמי פלגא ופלגא. אבל לי קרא, אי נמי דמיכוין קרא, דמיכוין תימי דיוקלייה, ספק נפשות. דיני נפשות, להקל. דהא והלילו העדה כתיב (כתובות טו.). למה לי קרא למפטריה, הא כיון דמתי למימר לכותים קא מתכוונת אית לך למפטריה משום דספק נפשות להקל (סנהדרין עט:). כיון דאיכא חדא כנעני ביניהו הוי ליה קבוע. ותמעינן הא קרא דאמר דמיכוין ליה אף שור נמי עד דמיכוין ליה כמחצה על מחצה דמי (כתובות טו.) ותמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי קבוע ביניהם, ולפניו מהאי קרא דכל קבוע לא פחות מלהיות נדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל, ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, והא ליכא למילף מיניה כותא דמי, דהא מהיכי תיתי לן, דילמא הא דפטור ליה להאי משום דספק נפשות להקל ולא משום דהמציע ליה כותא, אבל מחצה על מחצה יליפין מיניה, לאי לאו ממחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל, ואמאי הא פטור היכי דיצרעל ניהו ורבנן אית להו דמכוין להרוג את זה והרג את זה (סנהדרין עט:). **שנאמר והועד בבעליו והמית וגו'.** דמשמע שיהא לו בעל אחד משעת העמדה ועד שעת העמדה כדין (ע"ל יג:). שור באחד. בבעל אחד (שם). שור שהמית. את האדם ומכרו עד שלא נגמר דינו (לקמן צח:).

רבינו חננאל

[עריך]: דקאזיל מיניה מיניה. כגון שהיה מתחכך בכותל להנאתו ולא נתכוון להזיק וכגון שנפל הכותל מחיכוכו והשור עמו ונפלו על האדם.

משום דהשוה הכתוב אשה לאיש, וי"ל. כ"פ. ח. וכי יגוף שור איש [שמות כא, לה] למעוטי אשה אי לאו ריבוי דקרא. מוס' לעיל טו ע"ב ד"ה הפוס.

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נֹגֵף הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בְּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט
2. וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שֹׂנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵל: דברים יט יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והמקרן שור שהזיק שלח:
(ב) תוס' ד"ה שור שהמית מיעקרן. ג"ב עי' בפ"ד מימות סו ע"ש [תוד"ה לרבות]:

גליון הש"ס

גמ' דקאזיל מיניה מיניה. נ"ל ע"ש ע"ב: **מתני' שבועין** בן המיתה. עיין תוספות הרא"ש פ' קו"ד:

מוסף תוס'

א. מי שגירש את אשתו ונישאת וילדה ספק בן ט' לראשון ספק בן ח' לאחרון, הכה זה וחזר והכה זה בשתי התראות דהויא לה כל חדא התראת ספק. ק"ש מכות טו ע"ש.
ב. דלעולם קסבר שמה התראה ולא דמי להכה את זה ולא תותיר. ק"ש.
ג. דסבר ר"ש כרבי דתנתת נפש תחת נפש ממון, א"כ מהתם שמעינן עד שיתכוין לו. תוס' מט ע"ש ד"ה ספקן.
ד. דדריש מכה אדם ומכה בהמה דשאינו מתכוין פטור ממיתה וממון ולא דריש ונתת נפש תחת נפש לממון, וע"כ עד שיתכוין לו נפקא ליה מוראב לו. תוס' מט ע"ש ד"ה מכה, וע"ש מהכ"ת ומהכ"ת. ה. יש לפרש. תוס' סנהדרין עט ע"ש ד"ה ולכל קנוט. ו. הגר שיחא. כ"ש. ז. תימא תיפוק ליה

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבית בעליו מוחזר משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבית בעליו אינו מוחזר (א) ר׳ יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר לימא בהא קמיפלגי דרבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רבה דכולי עלמא [א] אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דא״כ נפלוג לענין חמץ בפסח אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי דרבנן סברי [ב] אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה מערקנא ליה לאגמא השתא אתפסתיה לתוראי בידא דלא יכילנא לאשתעויי דינא בהדיה ור׳ יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה סוף סוף מיגמר הוו גמרי ליה לדינא מאי טעמא דרבנן [1] השור יסקל וגם בעליו יומת (ג) כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה בעלים בפניהם אף שור בפניו ור׳ יעקב בשלמא בעלים בני טענה נינהו אלא שור בר טענתא הוא: [ג] מסרו לשומר חנם ולשואל כו׳: תנו רבנן ארבעה נכנסו תחת הבעלים ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר הרגו תמין נהרגין ופטורין מן הכופר מועדין נהרגין ומשלמין את הכופר וחייבין להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם אמרי היכי דמי אי דנטריה אפילו כולהו נמי ליפטרו ואי דלא נטריה אפילו שומר חנם ניחייב אמרי הכא במאי עסקינן [ד] דנטריה שמירה פחותה ולא נטריה שמירה מעולה שומר חנם כלתה לו שמירתו הנך לא כלתה שמירתן אמרי כמאן אי כרבי מאיר דאמר

רש״י

מכור. הוא לרדיא: **הקדישו מוקדש.** ונפקא מיניה דאי מיתהני מיניה מעל: **מוחזר.** ואע״ג דשקלי ליה בי דינא הוי שומר פטור דהא כשהחזירו שור מעליא הוא: **אינו מוקדש.** דלאו ברשותיה דמריה קאי לאקדושיה: **אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך.** ונפקא מיניה לגזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו אינו מוחזר: **דא״כ.** דלרבנן אין אומרין: **ליפלגו.** רבנן בחמץ בפסח ולימרו דחייב ואנן קיימא לן בהגוזל עצים (לקמן ד׳ צח:) דלרבנן אומר לו הרי שלך לפניך דקתני גזל חמץ ועבר עליו הפסח והחזירו וכן שור עד שלא נגמר דינו אומרין לו הרי שלך לפניך אבל משנגמר לא והא סברא לרבנן הוא דשמיעא להו וקתני דבחמץ בפסח מודו דאמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אלא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך היכא דאיסורא ממילא אתא ליה כגון חמץ בפסח ולא מצי א״ל האי לאו מידי הוא אבל הכא משום הכי אמרי רבנן אינו מוחזר דאמר ליה אתפסתיה לתוראי כו׳ והזיקא דבידים הוא שהביאו לבי דינא. והאי דנקט אי אהדרתיה ניהליה לאו משום דחיובא דלא אהדריה הוא דא״כ בחמץ בפסח נמי לימא ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה אכילנא ליה ועוד לר׳ יעקב נמי נהי דגומרים דינו של שור שלא בפניו נימא ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה שחיטנא ליה אלא אדלא אהדריה לא מחייבי ליה רבנן דהא קמהדר ליה השתא ואמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אלא חיוביה משום דהוליכו לב״ד בידים והכי קאמר ליה לא היה לך להוליכו לב״ד דאי הוה בידי הוה מערקנא ליה מינייהו: **סוף סוף מיגמר הוה גמרי ליה לדיניה.** הלכך הוה ליה הזיקא דממילא ולא בידים: **מה בעלים בפניהם.** כדכתיב עד עמדו לפני העדה למשפט (במדבר לה): **אי דנטריה.** שמירה מעולה: **כולהו נמי ניפטרו.** מדמי שור בר משואל דהא אנוסין הם: **שמירה פחותה.** דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה: **כלתה ליה שמירתו.** דאין עליו להתחזק בשמירתו ודי בכך ולאו פשיעה היא הלכך לגבי בעלים פטור מדמי שור דהא סגי ליה בשמירה פחותה ובעי כפרה: **והני לא כלתה שמירתן.** שחייבין היו להתחזק בשמירתו שיהא שמור לבעליו ופשיעה היא מידי דהוה אגניבה ואבידה: **כמאן אי כר״מ.** דאמר במתניתין [ע״ב] מועד לא סגי ליה בשמירה פחותה ומשום הכי נמי קתני משלמין כופר: דאמר

תוספות

מכור. פי׳ בקונטרס לרדיא [א] ומשנגמר דינו אינו מכור לאסור בהנאה ואפילו ר״ת דמפרש (ג) דמחיים לא מיתסר מ״מ הרי אסור להשהותו לעשות דינו [ב] ובמהדורא אחת פרש״י מכרו מכור דאמר ליה מוכר היה לך לשוחטו כיון שידעת שהרג ואת הוא דאפסדת אנפשך ולא הוי מקח טעות [ג] וא״ת וסיפא כשנגמר דינו דקתני אינו מכור מסתמא יודע שנגח ושנגמר דינו דומיא דרישא שיודע שהרג וא״כ ליהוי מעות מתנה כמו במקדש אחותו [ד] (ד) וי״ל שאין הכל בקיאין בדין שור הנסקל וסבור שיכול להשהותו לעשות בו מלאכתו או אפילו לשחטו סבור דשרי: **דאם כן ליפלוג בחמץ בפסח.** פ״ה ואנן קי״ל בהגוזל [עצים] (לקמן דף צח:) דלרבנן אומר הרי שלך לפניך דקתני בברייתא גזל חמץ ועבר עליו הפסח שור והחזירו עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך אבל משנגמר דינו לא והאי סברא לרבנן הוא דשמעינן להו וקתני דבחמץ בפסח מודו וקשה לפירושו דסוגיא דהכא איתא נמי התם בהאי שמעתא ומוכח התם דרבה שדחה ואמר דכ״ע אומרים באיסורי הנאה הרי שלך לפניך מדלא פליגי בחמץ בפסח לא היה יודע אותה ברייתא אלא רבה בר שמואל הביאה ואמר ליה רב חסדא אי משכחת להו לא תימא להו ואור״י דדייק מדלא פליגי בחמץ שלא הייתי יכול לטעות ולהעמיד מחלוקתם במילתא אחריתי: **השתא אתפסתיה לתוראי.** פי׳ הקונטרס אתפסתיה בידים שמסרו לב״ד לדונו בסקילה ולכך אין יכול לומר לו הרי שלך לפניך לפי שהתפיסו בידים והשתא לפי זה נוכל להעמיד כל הבבא דמתני׳ בהגוזל קמא (לקמן ד׳ צו:) כרבנן דרבי יעקב לפי דחוי (א) דרבא ושור היוצא ליסקל דקתני במתני׳ דהתם דא״ל הרי שלך לפניך כגון שתפסוהו ב״ד מאליהן ומיהו רש״י פי׳ שם שאין מעמיד כרבנן רק רישא אבל הסיפא דשור היוצא ליסקל דמתניתין לא אתיא כרבנן אלא כר׳ יעקב דוקא וזה פי׳ משום שרוצה להעמיד שור היוצא ליסקל דמתניתין בתפיסה בידים ליד ב״ד דומיא דברייתא דהיינו בהתפיסו בידים וקשה לפירושו דאם זה ההיזק לא הוי היזק ניכר אפילו אתפסיה בידים לא יתחייב ואם הוא ניכר אפילו תפסו ב״ד מאליהן למה יפטר וכי לא היה לו לשומרו שלא יבא לידי כך ועוד דאם הוא פטור כשתופסים אותו מאליהן (ה) כשתופסים אותו בידים נמי פטור דסוף סוף אפילו לא היה מתפיסו בידים היו תופסים אותו מאליהן ולא הפסידו בעלים בהתפסתו כלום [ה] ונראה לר״י דבתפסוהו מאליהן נמי חייב דמה שנופל ליד ב״ד חשוב היזק ניכר [ו] וכיון דעל ידי פשיעה נפל ליד ב״ד חייב ולא יכול לומר הרי שלך לפניך כמו בחמץ ועבר עליו הפסח שהוא היזק שאינו ניכר הלכך יכול לומר שם הרי שלך לפניך ור׳ יעקב לא חשיב היזק ניכר מה שנופל ליד ב״ד וגמרו את דינו כיון שאפילו לא בא לידם היו גומרין את דינו ונמלא שאינו מפסיד ע״י שבא לידם אלא כאילו גמרו דינו שלא בפניו חשיב לפי שגם אז היה נאסר והוי היזק שאין ניכר ולכך יכול לומר לו הרי שלך לפניך כמו בחמץ ועבר עליו הפסח [ז] ואי אהדרתיה לאו נתינת טעם הוא שהיה יכול להצילו ע״י כך שאין תלוי בזה כמו שפ״ה אלא כלומר לא היו גומרין דינו שלא בפניו ועכשיו גרמת שנתפס בידים וגומרין דינו ע״י מה שנפל בידים חשיב היזק ניכר ולא תוכל לומר הרי שלך לפניך וכן משמע בהניזקין (גיטין ד׳ נג:) דבהיזק ניכר אין יכול לומר הרי שלך לפניך דפריך ממתני׳ דגזל מטבע ונפסל כו׳ ואי אמרת היזק שאין ניכר שמיה היזק פי׳ משום דחשיב כאילו ניכר אמאי אומר ליה הרי שלך לפניך גזל הוא וממונא מעליא בעי לשלומי כי אין זה ממון שגזל כיון שחשוב כאילו ההיזק ניכר בו שאין לך שינוי גדול מזה אילו היה ניכר [ח] ושור תם דמזיק ברשות שומר אפילו קודם גמר דין אם יחזירנו שומר לבעלים לא יפטר בכך כיון דמזיק ע״י פשיעת שומר ונפל ברשות ניזק להחליט לו מיד לר״ע להשתעבד בו ולרבי ישמעאל לגבות מגופו והוה ליה היזק ניכר שהוא מופסד שנפל ברשות אחרים ולא יכול לומר הרי שלך לפניך כמו שיכול לומר בשור שהרג אפילו לאחר גמר דין לר׳ יעקב ולרבנן קודם גמר דין ובחמץ לכ״ע [ט]: **אלא שור בר טענה הוא.** ואפילו דרשינן בעלמא כמיתת בעלים כך מיתת השור להך מילתא אין סברא לדורשו: **חוץ משומר חנם.** הוא הדין דהוה מצי למימר כולן פטורין בשמרו שמירה מעולה חוץ משואל דחייב באונסים: **אפילו כולהו נמי ליפטרו.** ושואל גופיה נהי דחייב לשלם דמי שור לבעלים [י] מ״מ כופר אין משלם [יא]: בחזקת

עין משפט נר מצוה

עא א מיי׳ פ״ג מהל׳ גזילה ואבידה הלכה ד סמג עשין עג טוש״ע ח״מ סי׳ שסג סעיף א:

עב ב מיי׳ פי״א מהל׳ נזקי ממון הלכה י סמג עשין סו:

עג ג ד מיי׳ שם פ״ד הלכה ד סמג שם טוש״ע ח״מ סי׳ שצו סעיף ח:

מוסף רש״י

מכור. ולא יסקל, דבעינן מיתה והעמדה בדין שיהא שוין כאחד (לקמן צח:). מוחזר. ופטור שומר (שם). דאמר ליה אי אהדרתיה כו׳. בשור שהמית הוא דאמר אין מוחזר משום דאמר ליה האי איסור הנאה לאו איסור דאתי עליה ממילא הוא כגון חמץ בפסח, אלא את קטלתיה בידים שהבאתו לב״ד, דאי הוה גבאי אנא מעריקנא ליה לאגמא כו׳ (שם).

מסורת הש״ס

(א) לקמן עא: [כתובות לד.], (ב) [לעיל מד: וש״נ], (ג) [עי׳ תוס׳ סנהדרין [עט:] ד״ה בשור ותוספות זבחים ע: ד״ה אפי׳], (ד) [קדושין מו:], (ה) ל״ל כשמתפיס,

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

הגהות הב״ח

(א) תום׳ ד״ה השתא וכו׳ לפי דחוי דרבה ושור:

גליון הש״ס

תוס׳ ד״ה מכור כו׳. דמחיים לא מתסר. עי׳ זבחים עא ע״א תוד״ה אפילו:

מוסף תוס׳

א. כלומר דלהצילו ממיתה אינו מכור. רשב״א.
ב. דכמיתת הבעלים כך מיתת השור. רשב״א.
ג. ויפסיד הלוקח מעותיו. ר״פ. אבל משנגמר דינו אינו מכור דהוי מקח טעות. רשב״א. ומחזיר לו המוכר מעותיו. ר״פ.
ד. כדאמרינן במקדש את אחותו הכל יודעין שאין קידושין תופסין באחותו וגמר ונתן לשם מתנה. רשב״א.
ה. דכוותה אמרינן לעיל [מ ע״ב] סו״ס אי אהדרתיה ניהלך לא מינך הוו שקלי ליה. ר״פ.
ו. [ד]ע״י הנפילה ליד ב״ד השור נפסד שמתוך כך ב״ד גומרין את דינו לסקילה כו׳, הלכך הו״ל היזק הניכר שהפסדו ניכר הוא כיון שהוא מופסד ע״י שנפל ליד האחרים וליד ב״ד דהנפילה ליד האחרים דבר ניכר הוא. ר״פ.
ז. ולפ״ז לא בא רבא בהגוזל קמא ליישב כרבנן סוף הבבא דקתני בשור היוצא ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך, דאי אפשר להעמידה כמותם כיון שגם בלא התפסה בידים לא יוכל לומר הרי שלך לפניך לרבנן דר״י. תוס׳ שאנץ בשיטמ״ק.
ח. וקנאם הגזלן בשינוי וצריך לשלם בממון מעליא ושמין כעין שגזל. תוס׳ גיטין נג ע״ב ד״ה גזלן.
ט. אומר מהרא״ל דצריך ר״י לדקדוק זה דלעיל גבי שאלו בחזקת שהוא תם קאמר אי תם הוה מעריקנא ליה ולא קאמר הוה מהדרנא לך, דאינו מוחזר לכו״ע. הר״א מגרמייסא בשיטמ״ק.
י. דחייב באונסין. ר״פ.
יא. שהרי שמרו שמירה מעולה דלכו״ע פטור. רשב״א.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות